

VOOGSGEERD

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

15. detsember 2011*

Kohtuasjas C-384/10,

mille ese on 19. detsembri 1988. aasta esimese protokolli lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsiooni Euroopa Ühenduste Kohtus tõlgendamise kohta alusel Hof van Cassatie (Belgia) 7. juuni 2010. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 29. juulil 2010, menetluses

Jan Voogsgeerd

versus

Navimer SA,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja esimees J.-C. Bonichot, kohtunikud L. Bay Larsen ja C. Toader (ettekandja),

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

olles 8. septembri 2011. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- ¹ Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada 19. juunil 1980. aastal Roomas allakirjutamiseks avatud lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsiooni (EÜT 1980, L 266, lk 1; eestikeelne versioon ELT C 169, 8.7.2005, lk 10, edaspidi „Rooma konventsioon”) artiklit 6, mis käsitleb individuaalseid töölepinguid.
- ² See taotlus esitati kohtuvaidluses, mille pooled on J. Voogsgeerd, elukoht Zandvoort (Madalmaad), ja äriühing Navimer SA (edaspidi „Navimer”), asukoht Merttert (Luksemburg), seoses J. Voogsgeerdile vallandamishüvitise maksmisega selle ettevõtjaga sõlmitud töölepingu lõpetamise eest.

Õiguslik raamistik

Lepinguliste kohustustele kohaldatava õiguse kindlaksmääramise eeskirjad

- 3 Rooma konventsiooni artikli 1 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesoleva konventsiooni sätteid kohaldatakse lepinguliste kohustuste suhtes igas olukorras, kus tuleb valida eri riikide õiguse vahel.”

- 4 Rooma konventsiooni artikli 3 lõikes 1 on sätestatud:

„Lepingu suhtes kohaldatakse lepingupoolte valitud õigust. Valik peab olema väljendatud või nähtuma selgesti lepingutingimustest või juhtumi asjaoludest. Omal valikul võivad pooled valida kas terve lepingu või üksnes mõne selle osa suhtes kohaldatava õiguse.”

- 5 Selle konventsiooni artikli 4 lõige 1 sätestab:

„Kui lepingu suhtes kohaldatavat õigust ei ole artikli 3 kohaselt valitud, kohaldatakse lepingu suhtes selle riigi õigust, millega leping on kõige tugevamalt seotud. [...]”

6 Rooma konventsiooni artikkel 6 näeb ette:

„1. Olenemata artikli 3 sätetest ei või töölepingu puhul poolte valitud õigus põhjustada töötaja ilmajätmist kaitsest, mis on talle ette nähtud imperatiivsete sätetega, mis õiguse valiku puudumisel kuuluksid kohaldamisele lõike 2 kohaselt.

2. Olenemata artikli 4 sätetest kohaldatakse töölepingu suhtes artikli 3 kohase valiku puudumisel:

- a) selle riigi õigust, kus töötaja lepingujärgselt oma põhitööd teeb, isegi kui ta ajutiselt töötab mõnes teises riigis, või

- b) kui töötaja ei tee oma põhitööd ühes ja samas riigis, siis selle riigi õigust, kus asub tegevuskoht, mille kaudu töötaja on tööle võetud,

välja arvatud juhul, kui asjaoludest tervikuna ilmneb, et leping on tugevamalt seotud mõne teise riigiga; sel juhul kohaldatakse lepingu suhtes selle teise riigi õigust.”

Siseriiklikud õigusnormid

- 7 Luksemburgi 9. novembri 1990. aasta seaduse Luksemburgi laevaregistri asutamise kohta (*Mémorial A 1990*, lk 808) artikli 80 lõige 2 sätestab:

„Meretöölepingu alusetu ülesütlemise korral tekib õigus saada kahjuhüvitist ja intresse.

Seadusega vastuolus olev töölepingu ülesütlemine ja/või selline töölepingu ülesütlemine, mis ei tugine tegelikele ja olulistele põhjustele, on alusetu ja kujutab endast sotsiaalselt ning majanduslikult soovimatut toimingut.

Hagi meretöölepingu alusetu ülesütlemisega tekitatud kahju hüvitamise nõudmiseks tuleb esitada töökohtule kolme kuu jooksul alates töölepingu ülesütlemise või selle põhjenduste teatavaks tegemisest, vastasel korral see õigus aegub.

Viidatud tähtaja kulgemine peatub juhul, kui meremees, tema esindaja või ametiühing esitab tööandjale kirjaliku kaebuse.”

- 8 Belgia 3. juuli 1978. aasta töölepinguseaduse (*Belgisch Staatsblad*, 22.8.1978) artiklis 39 on sätestatud:

„Kui leping on sõlmitud tähtajatult, peab lepingupool, kes ütleb lepingu üles ilma mõjuva põhjuseta või artiklites 59, 82, 83, 84 ja 115 sätestatud etteteatamistähtaega järgimata, maksma teisele poolele hüvitist, mille suurus on kehtiv töötasu kogu etteteatamistähtaja eest või etteteatamistähtajast puudu jäävate päevade eest.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 9 J. Voogsgeerd sõlmis 7. augustil 2001 Naviglobe NV (edaspidi „Naviglobe”) asukohas Antwerpenis (Belgia) tähtajatu töölepingu äriühinguga Navimer. Pooled leppisid kokku, et lepingule kohaldatakse Luksemburgi õigust.

- 10 J. Voogsgeerd töötas augustist 2001 kuni aprillini 2002 peamehaanikuna äriühingule Navimer kuuluvatel laevadel MS Regina ja Prince Henri, mille sõidupiiirkond on Põhjameri.

- 11 See ettevõtja saatis 8. aprilli 2002. aasta kirjaga J. Voogsgeerdile töölepingu ülesütle-misavalduse. Selle peale esitas J. Voogsgeerd hagi Naviglobe'i ja Navimeri vastu Ar-beidsrechtbank te Antwerpeni (Antwerpeni töökohus), milles palus mõista välja neilt ettevõtjatelt solidaarselt Belgia 3. juuli 1978. aasta töölepinguseaduse alusel tema ka-suks vallandamishüvitis, millele lisanduvad intressid, ja kohtukulude väljamõistmist kostjatelt.

- 12 Oma hagi toetuseks väitis J. Voogsgeerd, et Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 1 alu-sel on kohaldatavad Belgia tööõiguse imperatiivsed sätted, sõltumata sellest, millise valiku pooled olid kohaldatava õiguse osas teinud. Sellega seoses väidab ta, et oma töölepinguga oli ta seotud Belgia ettevõtjaga Naviglobe, mitte aga Luksemburgi ette-võtjaga Navimer, ning et ta oli oma tööülesandeid täitnud peamiselt Belgias, kus ta sai Naviglobe'ilt juhtnööre ja kuhu ta pärast iga reisi naasis.

- 13 Arbeidsrechtbank te Anwerpen märkis 12. novembri 2004. aasta otsuses, et tal puudub territoriaalne pädevus, et otsustada Navimeri vastu esitatud hagi üle. Seevastu Naviglobe'i vastu esitatud hagi tunnistas ta vastuvõetavaks, aga põhjendamatuks.
- 14 J. Voogsgeerd esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse Arbeidshof te Anwerpeni (Antwerpeni teise astme töökohus). Pärast seda, kui see kohus oli tunnistanud, et tal on territoriaalne pädevus, jättis ta esiteks Naviglobe'i vastu esitatud nõuded sisulistel põhjustel rahuldamata, kuna J. Voogsgeerd ei olnud esitanud tõendeid selle kohta, et ta oli selle äriühingu käsutuses.
- 15 Mis puudutab teiseks töösuhet Navimeriga, siis leidis Arbeidshof te Anwerpen, et kõiki juhtumi asjaolusid arvestades ei teinud J. Voogsgeerd oma põhitööd ühes ja samas liikmesriigis (käesoleval juhul Belgias) ja et seetõttu ei saanud kohaldada Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti a. Sellega seoses märkis see kohus esiteks, et J. Voogsgeerdil ei olnud töölepingut Naviglobe'iga, et ta sai palka Navimerilt ja et ta oli Luksemburgi haigekassa liige; teiseks ei olnud ta töendanud, et ta töötas peamiselt Belgia territoriaalvetes. Seetõttu otsustas Arbeidshof te Anwerpen, et kuna Navimer oli J. Voogsgeerdi tööle võtnud, siis kohaldati töölepingule Luksemburgi õiguse imperatiivseid sätteid vastavalt Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punktile b.
- 16 Nagu ilmneb eelotsusetaotlusest, luges Arbeidshof te Anwerpen tõendatuks J. Voogsgeerdi poolt oma apellatsioonkaebuse toetuseks esitatud väited, mille kohaselt ta läks laevale alati Antwerpenis ja sai alati selles linnas juhtnõore seoses iga üksiku merele minekuga.
- 17 Kohus leidis siiski, et töölepingule kohaldati üksnes Luksemburgi õigust vastavalt Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punktile b ja et nõue töölepingu alusetu ülesütlemise eest kahjuhüvitise ja intresside saamiseks tuleb jätta rahuldamata, kuna see

esitati pärast aegumistähtaja möödumist, mis oli sätestatud Luksemburgi 9. novembri 1990. aasta seaduse Luksemburgi laevaregistri asutamise kohta artiklis 80.

- 18 J. Voogsgeerd esitas kassatsioonkaebuse kohtuotsuse selle osa kohta, mis puudutab Navimeri, kes on niisiis ainus põhikohtuasja kostja. Kassatsioonkaebus tugines väitele, et Arbeidshof te Anwerpen on töölepingule kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel õigusnormi rikkunud.
- 19 Oma kassatsioonkaebuse toetuseks väidab J. Voogsgeerd, et Arbeidshof te Antwerpen rikkus Rooma konventsiooni artikleid 1, 3, 4 ja 6, kui ta leidis, et J. Voogsgeerdi esitatud tõendid selle kohta, et ta tegi oma põhitööd Belgias Naviglobe'i käsutuses, ei mõjutanud vastust küsimusele, kas selle konventsiooni sätted ja eelkõige selle artikli 6 lõike 2 punkt b on kohaldatavad.
- 20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et juhul, kui see on tõendatud, võib Antwerpenis asutatud Naviglobe'i lugeda tegevuskohaks, kus J. Voogsgeerd teeb tegelikult tööd Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti b tähenduses.
- 21 Eeltoodud kaalutlustest lähtudes otsustas Hof van Cassatie menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas [konventsiooni] artikli 6 lõike 2 punkti b tähenduses tuleb riigina, kus asub tegevuskoht, mille kaudu on töötaja tööle võetud, mõista riiki, kus asub selle tööandja tegevuskoht, kes võttis töötaja töölepingu alusel tööle, või riiki, kus asub

tööandja tegevuskoht, kus töötaja teeb tegelikult tööd, isegi siis, kui ta tavaliselt ei tööta ühes ja samas riigis?

2. Kas tegeliku töötamise kohana esimese küsimuse tähenduses tuleb käsitada kohta, kus töötaja, kes tavaliselt ei tee tööd ühes ja samas riigis, on kohustatud tööle ilmuma ning saab oma ülesannete täitmiseks juhtnöörid ja korraldused?
3. Kas tööandja tegevuskoht, kus töötaja teeb esimese küsimuse tähenduses tegelikult tööd, peab vastama teatud vorminõuetele, nagu iseseisva õigusvõime olemasolu, või piisab selle jaoks tegeliku tegevuskoha olemasolust?
4. Kas kolmanda küsimuse tähenduses võib tegevuskoht olla teise niisuguse äriühingu tegevuskoht, kellega tööandjaks olev äriühing on seotud, ka siis, kui töötaja juhtimise õigus ei ole sellele teisele äriühingule üle antud?”

Eelotsuse küsimused

Sissejuhatavad märkused

- ²² Euroopa Kohus on pädev lahendama käesolevat eelotsusetaotlust, mille on esitanud üks kahest Belgia kohtust, kellele on eelotsusetaotluse esitamise õigus antud vastavalt 1. augustil 2004 jõustunud esimese protokolli lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse Rooma konventsiooni Euroopa Kohtus tõlgendamise kohta (EÜT 1998, C 27, lk 47; eestikeelne versioon ELT C 169, 8.7.2005, lk 18) artikli 2 punktile a.

- 23 Oma küsimustega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas sellised asjaolud nagu töötaja tegelik töötamise koht; koht, kus see töötaja peab tööle ilmuma ja kus ta saab oma ülesannete täitmiseks juhtnööre; ja tööandja tegelik tegevuskoht omavad mõju töölepingule kehtiva õiguse kindlaksmääramisel Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 tähenduses.
- 24 Tuleb meenutada, et Rooma konventsiooni artiklis 6 on sätestatud kollisiooninormide erieeskirjad, mis puudutavad individuaalset töölepingut ja mis teevad erandi selle konventsiooni artiklites 3 ja 4 esitatud üldistest eeskirjadest, mis käsitlevad vastavalt vabadust valida kohaldatav õigus ja selle valiku puudumisel kohaldatava õiguse kindlaksmääramise kriteeriume.
- 25 Nii näeb Rooma konventsiooni artikli 6 lõige 1 ette, et poolte valitud töölepingule kohaldatav õigus ei saa viia töötaja ilmajätamiseni kaitsest, mis on talle ette nähtud imperatiivsete sätetega, mis lepingule kohaldatava õiguse valiku puudumisel kuuluksid kohaldamisele. Artikli lõige 2 sätestab töölepingu seotuse kriteeriumid, mille põhjal tuleb poolte valiku puudumisel kindlaks määrata *lex contractus*.
- 26 Selline kriteerium on esmalt riik, kus töötaja „oma põhitööd teeb” (artikli 6 lõike 2 punkt a), ja teise võimalusena, kui sellist kohta ei ole, siis see riik, kus asub „tegevuskoht, mille kaudu töötaja on tööle võetud” (artikli 6 lõike 2 punkt b).
- 27 Lisaks näeb kõnealuse lõike 2 viimane lause ette, et neid kahte seotuse kriteeriumi ei kohaldata, kui asjaoludest tervikuna ilmneb, et tööleping on tugevamalt seotud mõne teise riigiga – sel juhul kohaldatakse lepingu suhtes selle teise riigi õigust.

- 28 Põhikohtuasjas ei ole vaidlust selles, et lepingupoolte valitud *lex contractus* oli Luksemburgi õigus. Olenemata konkreetselt tehtud valikust, tuleb ikkagi vastata küsimusele, millist õigust kohaldatakse lepingule, sest J. Voogsgeerd viitab oma vallandamis-hüvitise saamise õiguse alusena Belgia õiguse imperatiivsetele sätetele. Nagu ilmneb käesoleva kohtuotsuse punktist 19, väidab J. Voogsgeerd, et apellatsioonikohus – kes Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti b põhjal järeldas, et asjaomasele lepingule kohaldub Luksemburgi õigus – rikkus selle konventsiooni mitut sätet, eelkõige selle artiklit 6. Sellega seoses väidab ta, et oma töö tegemise käigus ei olnud tal min-geid suhteid Navimeriga, kuid ta pidi laevale minekuks tööle ilmuma Antwerpenis Naviglobe'i juures, kes andis talle juhtnööre.
- 29 Oma küsimustega palub Hof van Cassatie sisuliselt Euroopa Kohtul tõlgendada Roo-ma konventsiooni artikli 6 lõiget 2 ja eelkõige selle sätte punktis b esitatud kriteeriu-mi, mis käsitleb seost selle riigiga, kus asub tegevuskoht, mille kaudu töötaja on tööle võetud.
- 30 Tuleb siiski meenutada, et Euroopa Kohtu praktikas on eelotsusemenetluse raames märgitud, et kui eelotsusetaotluse esitanud kohus peab liidu õigusnormi kohaldama tema lahendada olevale vaidlusele ja sellest tulenevalt ka kvalifitseerima siseriikliku õiguse sätet liidu õiguse alusel, siis peab Euroopa Kohus, et esitada siseriiklikule koh-tule selliseid liidu õiguse tõlgendamise juhtnööre, mis võivad olla talle tarvilikud selle siseriikliku sätte mõju hindamisel (vt selle kohta 11. septembri 2003. aasta otsus koh-tuasjas C-6/01: Anomar jt, EKL 2003, lk I-8621, punkt 37 ja seal viidatud kohtuprakti-ka), tuletama eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud andmete kogumist ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õiguse aspektid, mida on vaidluse eset sil-mas pidades vaja tõlgendada (vt selle kohta 8. detsembri 1987. aasta otsus kohtuasjas 20/87: Gauchard, EKL 1987, lk 4879, punkt 7).

- 31 Ehkki käesolevas asjas puudutavad esitatud küsimused Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti b, tuleb sedastada, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 60 välja tõi ja nagu märkisid Belgia valitsus ja Euroopa Komisjon, et põhikohtuasja töösuhet iseloomustavad asjaolud, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus selle taotluse esitamise põhjenduseks esile tõi, näivad rohkem vastavat Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti a kriteeriumidele kui selle sätte punkti b kriteeriumidele.
- 32 Lisaks tuleb märkida, et kohaldatava õiguse kindlaksmääramiseks tuleb eelisjärjekorras võtta arvesse kriteeriumi, mis käsitleb põhikohtuasjas käsitletava töölepingu seotust kohaga, kus töötaja oma põhitööd teeb, ja et selle kohaldamine välistab subsidiaarse kriteeriumi, mis käsitleb tegevuskohta, mille kaudu töötaja on tööle võetud.
- 33 Sellega seoses tuleb meenutada, et Euroopa Kohus tõlgendas 15. märtsi 2011. aasta otsuses kohtuasjas *C-29/10: Koelzsch* (EKL 2011, lk I-1595) Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti a nii, et kõigepealt tuleb niisuguste asjaolude põhjal nagu *J. Voogsgeerdi* poolt esitatud kindlaks määrata, kas töötaja tegi oma tööd peamiselt ühes ja samas riigis.
- 34 Nimelt ilmneb Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 sõnastusest, et seadusandja soovis kehtestada hierarhia erinevate kriteeriumide vahel, mida tuleb arvesse võtta selleks, et määrata kindlaks töölepingule kohaldatav õigus.
- 35 Seda tõlgendust kinnitab ka Rooma konventsiooni artikli 6 eesmärgi tagada töötajale piisav kaitse analüüs. Nagu Euroopa Kohus on juba sedastanud, tuleb selle konventsiooni artikli 6 lõike 2 punktis a kasutatud niisuguse riigi kriteeriumi, kus töötaja

„oma põhitööd teeb”, tõlgendada laialt, samas kui sama artikli lõike 2 punktis b ette nähtud niisuguse tegevuskoha kriteeriumi, „mille kaudu töötaja on tööle võetud”, saab kohaldada ainult siis, kui asja lahendaval kohtul ei ole võimalik põhitöö tegemise riiki kindlaks määrata (vt eespool viidatud kohtuotsus Koelzsch, punkt 43).

- 36 Sellises olukorras nagu põhikohtuasjas, kus tegemist on töötajaga, kes täidab oma tööülesandeid rohkem kui ühes osalisriigis, tuleb Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punktis a esitatud kriteeriumi siiski kohaldada, kui asja lahendaval kohtul on võimalik kindlaks määrata riik, millega sel töö on oluline seos (vt eespool viidatud kohtuotsus Koelzsch, punkt 44).
- 37 Sellises olukorras tuleb põhitöö tegemise riigi kriteeriumi mõista nii, et see viitab kohale, kus või kust töötaja tegelikult tööd teeb või – tegevuskeskme puudumise korral – kus ta täidab peamise osa oma ülesannetest (vt eespool viidatud kohtuotsus Koelzsch, punkt 45).
- 38 Arvestades seega merelaevandussektori töö laadi, nagu põhikohtuasjas käsitletu, peab kohtuvaidlust lahendav kohus arvesse võtma kõiki töötaja tegevust iseloomustavaid asjaolusid ja eelkõige kindlaks tegema, millises riigis asub koht, kust lähtuvalt töötaja täidab oma veoülesandeid, saab oma vedudeks juhtnööre ja korraldab oma tööd, samuti koht, kus asuvad töötaja töövahendid (vt eespool viidatud kohtuotsus Koelzsch, punktid 48 ja 49).
- 39 Kui nendest tuvastustest ilmneb, et koht, kust lähtuvalt töötaja täidab oma veoülesandeid ja saab ka vedudeks juhtnööre, on alati üks ja sama, tuleb seda kohta lugeda kohaks, kus ta teeb oma põhitööd artikli 6 lõike 2 punkti a tähenduses. Nagu meenutati käesoleva kohtuotsuse punktis 32, kohaldatakse eelisjärjekorras töötaja põhitöö tegemise koha kriteeriumi.

- 40 Töösuhet iseloomustavad asjaolud, nii nagu need on eelotsusetaotluses esitatud, st tegelik töötamise koht; koht, kus töötaja saab juhtnööre või kus ta peab tööle ilmuma enne tööle asumist, omavad seega tähtsust siis, kui määratakse kindlaks sellele töösuhte kohaldatavat õigust, kuna siis, kui need kohad asuvad samas riigis, võib kohus leida, et olukorrale kohaldatakse Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti a.
- 41 Sellest tuleneb, et Rooma konventsiooni artikli 6 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et vaidlust lahendav siseriiklik kohus peab esmalt kindlaks tegema, kas töötaja teeb lepingujärgselt oma põhitööd ühes ja samas riigis, mis on riik, kus või kust ta seda tegevust iseloomustavate kõigi asjaolude põhjal täidab peamise osa oma kohustustest tööandja ees.
- 42 Juhul kui eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et ta ei saa tema menetluses olevat vaidlust lahendada selle konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti a alusel, on vaja vastata sellistele küsimustele, nagu on esitatud eelotsusetaotluses.

Esimene ja teine küsimus

- 43 Esimese ja teise küsimusega, mida on mõistlik käsitleda koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti b tähenduses tuleb mõistet „tegevuskoht, mille kaudu töötaja on tööle võetud” tõlgendada nii, et see viitab töölepingu sõlminud ettevõtja tegevuskohale või selle ettevõtja

tegevuskohale, kellega töötaja on oma tegeliku töötamise raames seotud, ja kas viimastimainitud olukorras võib see seos tuleneda asjaolust, et töötaja peab viimati mainitud ettevõtja juures regulaarselt tööle ilmuma ja saama sellelt juhtnööre.

- 44 Käesoleva kohtuotsuse punktides 39 ja 40 ilmneb, et kui vaidlust lahendav kohus tuvastab, et töötaja peab alati tööle ilmuma samas kohas, kus ta saab juhtnööre, peab see kohus järelutama, et töötaja teeb oma põhitööd selles kohas Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti a tähenduses. Need asjaolud, mis iseloomustavad tegelikku töötamist, seonduvad kõik töölepingule kohaldatava õiguse kindlaksmääramisega kõnealuse viimase seotuse kriteeriumi põhjal ning need ei saa samal ajal mõjutada Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti b kohaldamist.
- 45 Kohtujurist märkis oma ettepaneku punktides 65–68, et selle sätte sõnastuse ja eesmärgiga oleks vastuolus, kui seda tõlgendatakse nii, et töötaja tööle võtnud ettevõtja kindlaksmääramiseks arvestatakse selliste asjaoludega, mis ei puuduta üksnes töölepingu sõlmimist.
- 46 Nimelt peetakse Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punktis b kasutatud mõiste „on tööle võetud” all ilmselgelt silmas vaid selle lepingu sõlmimist või faktilise töösuhte puhul töösuhte tekkimist, mitte aga töötaja tegeliku töötamise üksikasju.
- 47 Lisaks kohustab artikli 6 lõike 2 punkti b ülesehituse analüüs asuma seisukohale, et selles sättes ette nähtud subsidiaarset kriteeriumi kohaldatakse siis, kui on võimatu töösuhet ühte liikmesriiki kinnistada. Seetõttu võib töölepingule kohaldatava õiguse täieliku ootuspärasuse tagada vaid selle subsidiaarse kriteeriumi range tõlgendamine.

- 48 Kuna töötaja tööle võtnud ettevõtja tegevuskoha kriteerium ei ole seotud töötingimustega, siis ei oma selle tegevuskoha kindlaksmääramisel mingit tähtsust asjaolu, et tööandja asub ühes või teises kohas.
- 49 Üksnes olukorras, kui töölevõtmist käsitlevad asjaolud võimaldavad järeldada, et töölepingu sõlminud ettevõtja toomis tegelikult mõne teise ettevõtja nimel ja arvel, võib eelotsusetaotluse esitanud kohus sedastada, et Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punktis b kehtestatud seotuse kriteerium viitab selle riigi õigusele, kus asub viimati nimetatud ettevõtja tegevuskoht.
- 50 Järelikult ei peaks eelotsusetaotluse esitanud kohus selle hinnangu tarvis arvesse võtma asjaolusid, mis puudutavad töö tegemist, vaid üksnes neid asjaolusid, mis puudutavad lepingu sõlmimist, näiteks tegevuskoht, kes avaldas tööpakkumise ja kes viis läbi tööintervjuu, ning ta peab endale ülesandeks võtma määrata kindlaks selle tegevuskoha tegelik asukoht.
- 51 Nagu rõhutas kohtujurist oma ettepaneku punktis 73, võib eelotsusetaotluse esitanud kohus Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 viimase lõigu alusel igal juhul arvesse võtta töösuhte muid aspekte, kui ilmneb, et need asjaolud, mis seonduvad selles artiklis osutatud kahe seotuse kriteeriumiga – töötamise koha kriteeriumi ja töötaja tööle võtnud ettevõtja tegevuskoha kriteeriumiga – viivad järelduseni, et lepingul on tihedamad seosed mõne muu riigiga kui see, millele viitavad nimetatud kriteeriumid.

- 52 Seega tuleb esimesele ja teisele küsimusele vastata, et Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti b tähenduses tuleb mõistest „tegevuskoht, mille kaudu töötaja on tööle võetud” aru saada nii, et see viitab üksnes tegevuskohale, mis on töötaja tööle võtnud, mitte aga tegevuskohale, millega töötaja on oma tööülesannete tegeliku täitmise käigus seotud.

Kolmas küsimus

- 53 Oma kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punktis b esitatud seotuse kriteeriumi kohaldamiseks peab tegevuskoht vastama vorminõuetele, nagu iseseisva õigusvõime olemasolu.
- 54 Sellega seoses tuleb esmalt märkida, et selle sätte sõnastusest ilmneb selgelt, et see ei puuduta mitte üksnes ettevõtja tegevusüksusi, millel on iseseisev õigusvõime, vaid mõiste „tegevuskoht” viitab ettevõtja kõigile stabiilsetele struktuuriüksustele. Niisiis võivad Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti b tähenduses tegevuskohaks olla mitte ainult tütarettevõtjad ja filiaalid, vaid ka muud üksused, näiteks ettevõtja kontorid, ehkki neil ei ole iseseisvat õigusvõimet.
- 55 Aga nagu tõi komisjon esile ning nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 81, peab selle sätte kohaselt tegevuskoht olema stabiilne. Nimelt ei saa ühest liikmesriigist pärit ettevõtja esindaja pelgalt ajutist viibimist teises liikmesriigis eesmärgiga töötajaid tööle võtta lugeda tegevuskohaks, mis seob lepingu selle teise liikmesriigiga.

See oleks vastuolus Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punktis b sätestatud seotuse kriteeriumiga, mis ei ole lepingu sõlmimise koht.

- 56 Kui seesama esindaja reisib aga seevastu riiki, kus tööandja ettevõttel on püsiv esindus, siis on igati asjakohane eeldada, et tegemist on „tegevuskohaga” Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti b tähenduses.
- 57 Lisaks on põhimõtteliselt vajalik, et seotuse kriteeriumi kohaldamisel arvesse võetav tegevuskoht kuulub ettevõtjale, kes töötaja on tööle võtnud, st on lahutamatu osa selle struktuurist.
- 58 Nende kaalutluste põhjal tuleb kolmandale küsimusele vastata, et Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et iseseisva õigusvõime olemasolu ei ole nõue, millele tööandja tegevuskoht selle sätte tähenduses peab vastama.

Neljas küsimus

- 59 Oma neljanda ja viimase küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punktis b sätestatud seotuse kriteeriumi kohaldamiseks võib tööandjast erineva ettevõtja tegevuskohta lugeda tööandjaks, ehkki töötaja juhtimise õigust ei ole sellele üle antud.

- 60 Sellega seoses näib eelotsusetaotlusest ilmnevat, et see küsimus on esitatud seetõttu, et J. Voogsgeerd väidab, et ta sai juhtnööre alati Naviglobe'ilt ja et kõnealusel perioodil oli selle ettevõtja direktor ühtlasi ka J. Voogsgeerdi ametlikult tööle võtnud ettevõtja Navimer direktor.
- 61 Mis puudutab esimest asjaolu, siis tuleb meenutada, et nagu ilmneb käesoleva kohtuotsuse punktides 39 ja 40, tuleb sellist asjaolu arvesse võtta Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti a kohaldamiseks põhitöö tegemise koha kindlaksmääramisel, kuna see puudutab tööülesannete täitmist.
- 62 Mis puudutab J. Voogsgeerdi väidet seoses asjaoluga, et sama isik oli nii Naviglobe'i kui ka Navimeri direktor, siis peab eelotsusetaotluse esitanud kohus hindama, milline on kahe äriühingu tegelik suhe, et kindlaks määrata, kas Naviglobe tegelikult toimib Navimeri poolt tööle võetud personali tööandjana. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab eeskätt arvesse võtma kõiki objektiivseid asjaolusid, mis võimaldavad tõendada, kas olukord erines tegelikult sellest, mis ilmneb lepingu sõnastusest (vt analoogia alusel 2. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-341/04: Eurofood IFSC, EKL 2006, lk I-3813, punkt 37).
- 63 Selles hindamises tuleb ühe tegurina arvesse võtta Navimeri viidatud asjaolu, et Naviglobe'ile ei antud töötaja juhtimise õigust üle, kuid see ei ole üksinda määrav järeldamiseks, et töötaja võeti tegelikult tööle äriühingu poolt, kes erineb lepingus määratud tööandjast.
- 64 Üksnes olukorras, kui ilmneb, et üks kahest äriühingust tegutseb teise nimel, võib esimese äriühingu tegevuskohta pidada teisele kuuluvaks, et kohaldada Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punktis b esitatud seotuse kriteeriumi.

- 65 Nende kaalutluste põhjal tuleb neljandale küsimusele vastata, et Rooma konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et ametlikult tööandjana märgitud ettevõtjast erineva ettevõtja – kellel on esimese ettevõtjaga seosed – tegevuskohta võib kvalifitseerida „tegevuskohaks”, kui objektiivsete asjaolude põhjal võib järeldada, et tegelik olukord erineb lepingu sõnastusest ilmnevast olukorrast, ja seda ka siis, kui töötaja juhtimise õigust ei ole ametlikult sellele teisele ettevõtjale üle antud.

Kohtukulud

- 66 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamiseiga seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. 19. juunil 1980. aastal Roomas allakirjutamiseks avatud lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsiooni artikli 6 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et vaidlust lahendav siseriiklik kohus peab esmalt kindlaks tegema, kas töötaja teeb lepingujärgselt oma põhitööd ühes ja samas riigis, mis on riik, kus või kust ta seda tegevust iseloomustavate kõigi asjaolude põhjal täidab peamise osa oma kohustustest tööandja ees.

2. Juhul kui eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et ta ei saa tema menetluses olevat vaidlust lahendada selle konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti a alusel, tuleb nimetatud konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti b tõlgendada järgmiselt:

- mõistest „tegevuskoht, mille kaudu töötaja on tööle võetud” tuleb aru saada nii, et see viitab üksnes tegevuskohale, mis on töötaja tööle võtnud, mitte aga tegevuskohale, millega töötaja on oma tööülesannete tegeliku täitmise käigus seotud;

- iseseisva õigusvõime olemasolu ei ole nõue, millele tööandja tegevuskoht selle sätte tähenduses peab vastama;

- ametlikult tööandjana märgitud ettevõtjast erineva ettevõtja – kellel on esimese ettevõtjaga seosed – tegevuskoha võib kvalifitseerida „tegevuskohaks” selle konventsiooni artikli 6 lõike 2 punkti b tähenduses, kui objektiivsete asjaolude põhjal võib järeldada, et tegelik olukord erineb lepingu sõnastusest ilmnevast olukorrast, ja seda ka siis, kui töötaja juhtimise õigust ei ole ametlikult sellele teisele ettevõtjale üle antud.

Allkirjad